

Zulüm ve Cimrilik İnsana Yakışmaz

Prof.Dr. Ahmet Ağrakça

"Zulümden sakınıp kaçınınız. Çünkü zulüm, kıyamet gününde zâlîme zifiri karanlık olacaktır. Cimrilikten de sakınınız. Çünkü cimrilik sizden önceki ümmetleri helâk etmiş, onları birbirlerinin haksız yere kanlarını dökmeye, haramlarını helâl saymaya sevk etmiştir"(Müslim, Birr ve's-sıla, 56).

Zulüm, bir şeyin gereğini değil, zıddını yapmak; hakkı yerli yerine koymamak diye tarif edilir. Zulüm, başkasının hakkı üzerinde haksız bir tasarrufta bulunmak, herhangi bir konuda haddi aşmaktır. Ayrıca haksız yere başkasının malını almak, canına kıymak, ırz ve namusuna sataşmak gibi uygunsuz davranışlar da zulümdür.

Zulüm, adaletin zıddıdır. Adalet bir erdemlilik, zulüm ise bir zillet, erdemsizlik, gayr-ı ahlâkîlik ve haysiyetsizliktir. İslâm, yeryüzünde adaleti hakim kılmayı, zulmün her çeşidini ortadan kaldırmayı hedefler, mensuplarını özenle zulümden sakındırır.

Hız. Peygamber'in (sav), "zulmün kıyamet gününde karanlıklardan ibaret olduğu"nu buyurması, zalimin o gün karanlıklar içinde kalarak yolunu bulamaması, yaptığı zulmün karşılığı olarak cezasının çok şiddetli ve dehşetli olacağı anlamındadır. Zalimler, dünyada zulmettikleri kimselerin hayatlarını karartmış, onlara adeta dünyayı zindan etmişlerdir. Hesap gününde karşılaşacakları acıklı manzara, mazumlara yaptıklarının kendi başlarına gelmesinden başka bir şey olmayacaktır.

Zulme, çoğunlukla Allah'tan başka dostu ve yardımcısı olmayan zayıf ve biçareler maruz kalır. Zulmedenler ise kalpleri kararmış, Allah korkusundan mahrum, merhamet duygusundan yoksun kimselerdir. Kalplerinde Allah korkusu olsa ve hidayet nurundan nasipleri bulursa yaptıklarının nasıl bir zulme sebep olduğunu düşünür ve zulümden vazgeçerlerdi. Zalimlerin kıyamet günündeki cezaları, dünyada yaptıklarının karşılığında ibarettir.

Zulüm hak sahiplerine haklarını vermemek, bu hakları gasbetmek ve üstelik belki sahip olduklarını da ellerinden almaktır. Bu zulüm bazen keyfi bazan da bir alışkanlık haline getirilen, bazen de kendi makam ve mevkiilerini korumak için zulüm yaparak ayakta durmaya çalışanların haksızca ve keyfi muameleleridir. Bu zulüm ve haksızlıklar bazen bir amir, bazen bir patron, bazen basit veya üst düzey bir yönetici, bazen devlet erkânı ve bazen de bir devlet başkanı tarafından yapılabilir. Bu haksızlık ve zulümler her toplumda farklı olarak ortaya çıkabilir. Bazen mazlumların mallarına el koyularak yapıldığı gibi bazen canlara kastedilerek yapılır. Bazen bir yasaklama veya bir sınırlama ile bazen de ayırimcılıkla ortaya çıkar. Genel olarak bugünkü dünyamızda özel olarak da İslam dünyası ve zaman zaman ülkemizde hangi zulümleri uyguladıklarını biliyoruz. Özellikle darbe sonlarında birilerinin "yaptım oldu" anlayışıyla hareket ederek tarifi yapılmamış kamusal alanda başörtüsü yasağı getirmeleri büyük bir zulüm örneği olarak tarihe geçmiştir. Öğrenciler arasında ayırım yaparak bazı okullardan mezun olanların üniversiteye girmelerinin engellenmesi bir

tarihte yaşanan bir zulüm olarak kalacaktır. İmam-Hatip lisesi mezunlarının bir dönem üniversitelerdeki başarısını hazmedemiyerek onlar için ayrı giriş puan sistemi uygulanması büyük bir zulüm olmuştur. Bütün bunlar tarihte yerini alacak ve zalimler unutulmayacaktır.

Zulme Karşı Kesin Tavırlı Olmak: Abdullah İbn Amr der ki Rasûlullah (sav) şöyle buyurdu: “*Ümmetimin, zalim bir kişinin karşısına dikilerek ‘sen zalimsin’ demesinden korktuğunu gördüğünüz zaman artık onlara elveda (düzelmeyenler),* (Ahmed, II, 163, 190).

Yeryüzünde fesadı önlemek ve insanlar için onlara uygun, yaşantılarını düzenleyen adil bir hayat tarzı sunmak İslâmın hedefidir. Kur’an-ı Kerim bu hedefi gerçekleştirmek üzere indirilmiştir: “*Elimizde hak ile konuşan bir kitap vardır. Onlar hiçbir şekilde zulme ve haksızlığa uğratılmaz,*” (el-Mü’minun, 23/62).

“*Bunlar hak ile sana okuduğumuz Allah’ın (hükümlerini anlatan) ayetleridir. Allah hiçbir kimseye haksızlık edip zulmetmek istemez,*” (Al-i İmran, 3/108).

Kur’an’ın bu hedefini gerçekleştirmek için gayret etmesi gereken zümre Peygamberler ve bu Kur’an’a inananlardır.

“*Ey iman edenler! Kendinizin yahut ana ve babanız ile yakınlarınızın aleyhlerine dahi olsa adaleti titizlikle ayakta tutanlar ve Allah için şahitlik edenler olun. Zengin yahut fakir de olsalar (adaletten ayrılmayın). Çünkü Allah her ikisine de daha yakındır. Artık adaletli davranma konusunda geçici tutku ve heveslerinize uymayın. Eğer dilinizi eğip bükerek gerçeği olduğu gibi söylemekten çekinir yahut büsbütün şahitlikten kaçarsanız iyi bilin ki Allah bütün yaptıklarınızdan haberdardır,*” (en-Nisa, 135).

“*Her ümmetin bir peygamberi vardır. Peygamberleri geldiği zaman aralarında adaletle hükmedilir ve onlara asla zulmedilmez.*” (Yunus, 10/47).

“*De ki: Rabbim bana adaleti emretti.*” (el-A’raf, 7/29).

Peygamberin getirdiği yoldan sapan kişiyi yine Kur’an-ı Kerim zalim olarak nitelermektedir.

“*İşte o gün zalim kişi (dünyada yaptığı yanlışlıklardan ve küfürde ısrar etmesinden dolayı yaşayacağı pişmanlıkla) parmaklarını ısırıp kemirecek: “Keşke peygamberle birlikte hak yolu tutmuş (iman ederek İslâm’a bağlanmış) olsaydım, eyvah, yazıklar olsun bana, keşke falan kimseyi dost edinmeseydim!” diyecektir,*” (el-Furkan, 25/27).

Zira Peygamber Allah’ın getirdiği hükümler ile hükmediyordu. Allah’ın hükümlerinden yüz çevirenlerin hali ise apaçık ortadır. “*Kim Allah’ın indirdikleriyle hükmetmezse işte onlar zalimlerin ta kendileridirler,*” (el-Maide, 5/45).

Bu insanlar Allah’ın hükümlerinden yüz çevirince yeryüzünde zulüm başgöstermiştir. Yetim malını yemek, haksız yere insan öldürmek, haram lokma yemek (en-Nisa, 4/30), Allah’a şirk koşmak (Lokman, 31/13), başkalarını haksız yere cezalandırmak (Yusuf, 12/79), bizzat Kur’an’ın zulüm olarak nitelendirdiği fiillerdendir. Mü’min, Allah’ın dininin hakim olmasını ve insanlar arasında İslâm’ın adaletini ve güvenilirliğinin yayılmasını ister. İyiliği emir, kötülükten nehy ile vazifelendirildiğini bilir. Kendisine hakkı ve sabrı tavsiyeyi ilke edinir. Bütün bu

vasıfları mü'minin zalim olmasını engeller. Zülüm karşısında susmasını engeller. Mü'minin bizzat zalimin karşısına çıkması peygamberlere Allah tarafından öğretilmiş bir metottur.

“Firavun’a gidin. Çünkü o iyiden iyiyeye azgınlaşmış/haddini aşmıştır,” (Taha, 20/43).

Zalim zümrenin güçlü olması mü'mine korku verebilir. Fakat Cenab-ı Allah bu hali de bildiği için mü'minlere korkmamaları gerektiğini de söyler: *“Dediler ki: Rabbimiz biz, onun bize aşırı derecede kötü davranmasından yahut iyice azmasından endişe ediyoruz. Buyurdu ki: “Korkmayın, çünkü ben sizinle beraberim. İştir ve görürüm.”* (Taha, 20/45, 46).

Zalimlerin el ele verip dostça oluşturdukları güç karşısında ise Allah mü'mine kendisinin dost olacağını söyler: *“Doğrusu zalimler birbirlerinin dostlarıdır. Allah da takva sahiplerinin dostudur,”* (el-Casiye, 45/19).

Bütün bunlara rağmen zulmü ve isyanı kabullenmiş, zalime söz söylemekten korkan, peygamberlerin tavırlarını ve Allah'ın müstekbir ve zalim firavunlara karşı onlara nasıl yardım ettiğini gözönünde bulundurmamayan mü'minler varsa Rasûlullah (sav) onlar için artık “elveda” demektedir. Allah'ın adaletinin bilinmediği, uygulamadığı zaman ve mekana Allah'ı hatırlatamayan bu zümreden peygamberin hiçbir beklentisi yoktur.

“İman edenlerin kalplerinin, Allah'ın adını sürekli anma ve inen hakka karşı yumuşayarak saygı ile boyun eğecekleri günler gelmedi mi? Kendilerine daha önceden kitap verilip de üzerlerinden uzun bir zaman geçen kimseler gibi kalpleri katılaştırmış olmasın. Uzun zaman geçince onların (kalpleri katılaştı ve) çoğu yoldan çıkmış yanlışlara batmış kimselerdir,” (el-Hadid,57/16).

Bu ayetin içerdiği anlam budur: “Onun hükümlerinin toplumsal kurallar olarak yaşanmasının zamanı gelmedi mi? Aklınızı kullanarak Allah'a olan imanınız gereği olarak İslâm'ı insanlara anlatma zamanı ve bu dini, kalplere ve zihinlere hâkim kılma zamanı gelmedi mi? Hatta sadece akli devreye sokmak da yeterli değildir. Esas olan, imanı harekete geçirmektir. Akıl çoğu kez Allah'a itaat için yeterli olmayabilir ama iman, itaat etmeyi ve Allah'a gerçek anlamıyla kulluk etmeyi gerektirir. Kendilerine gelen Kitabın/Kur'an'ın hükümlerini idrak edemeyenlerin kalpleri katılaştır. Kalbin katılığını akıl değil, iman giderir. İşte bu kalpleri katılaştıranların hakka yönelmelerinin tek yolu, imandan geçer. İman olmayınca insanoğlu hem dünyasını hem âhretini kaybeder” demektir.

Peygamber efendimizin mü'minlerin sakınıp uzak durmalarını istediği ikinci konu “cimrilik”tir. Cimrilikten dolayı helâk oluş, bu dünyada olabileceği gibi ahirette de olabilir. Hadiste geçen ve cimrilik diye Türkçe'ye aktardığımız "şuhh" kelimesi, şiddetli cimriliği, sadece malda değil, her işte ve her iyilikte cimri davranmayı ifade eder. Cimrilik, İslâm'ın kötü karşıladığı ve helâk edici huylardan saydığı bir davranıştır. Cimrilik ile iman birlikte olamaz. İman sahibi her mü'min tam anlamıyla cömerttir. Malını, hak eden kimselerden asla esirgemez. Tutumluluk ile cimriliği birbirine karıştırmamak gerekir. Tutumluluk adına bazen tam anlamıyla cimrilik yapılır. Bazen de cömertlik adına israflara sebep olunur. Bunların ikisi de yanlıştır. Müslüman nerede ikram yapacağını, nerede cömert davranacağını, ne zaman tutumlu olacağını iyice bilmelidir. Bu konularda düşünerek hareket eden bir mü'min asla yanlışlığa düşmez, orta yolu izlediği zaman

İslâm'ın istediği gibi bir kul olur. Cömertlik yerli yersiz saçıp savurmak değildir. Müslümanın ihtiyaç sahiplerine, dikkatlice ve nimetin kıymetini bilerek infak etmesi cömertliktir. Gereksiz yere saçıp savurmak malı heder etmek ise tam anlamıyla yasaklanmış israftır. Nitekim, Cenab-ı Hak bu konuda şu ölçüye uymamızı emreder:

"Elini (zincire vurulmuş gibi) boynuna bağlanmış kılma (cimrilik etme). Ancak onu büsbütün de açma (gereksiz israf da etme). Yoksa sonra herkes tarafından kınanır, yaptığına pişman olur, açıkta ve çaresiz kalırsın!" (el-İsrâ, 17/29).

Cimrilik, üstün bir ahlâk ve fazilet olan cömertliğin zıddıdır. Allah cömertleri över, cimrileri ise kötüler. Cimri, gerçekte Allah'ın olan mal ve mülkü, kendisine ihsan edilen iyilikleri Allah'ın kullarına vermekten uzak duran kimsedir. Allah, insanın bu kötü özelliklerini şöyle dile getirir:

"Eğer siz Rabbimin rahmet hazinelerine sahip olsaydınız o zaman (infak ederken) tükenir korkusuyla cimrilik eder (hiç kimseye en ufak bir şey vermek istemez)diniz" diye söyle. Aslında gerçekten insan çok cimridir," (el-İsrâ, 17/100).

Hadiste cimriliğin insanların haksız yere kanlarının dökülmesine sebep olacağı bildirilmiş, insanların birbirlerini öldürmelerine yol açabileceği anlatılmıştır. İslâm'da en büyük günah şirk, şirkten sonraki büyük günah ise adam öldürmektir. Canı veren Allah'tır. Allah'ın yarattığı cana kıymak büyük bir zulümdür. Dolayısıyla cimrilik, büyük bir günaha, büyük bir zulme kapı aralayabilecek kadar çirkin bir huydur.

Mal hırsı ve cimrilik, mal uğruna başkasının canına kıymaya yol açabilecek bir duygudur. Rasûlullah (sav), insanın mala duyduğu hırstan dolayı bazen katil olabileceğini ifade etmiştir.

Bir toplumda zenginler cimri davranır, fakirler de sabırsız olurlarsa, o toplumun düzeni ve dengesi bozulur. Her toplumda zengin ve fakirlerin varlığı kaçınılmazdır. Zira insanların birbirlerine ihtiyaçları vardır, toplumsal düzen farklı ekonomik düzeylerdeki insanlarla birlikte sağlanır. Zenginler ve fakirlerin birbirlerine yardımcı olmaları, özellikle zenginlerin cimrilik hastalığından kurtulmaları gerekir. Aksi takdirde, tarihin her döneminde ve günümüzde de örnekleri görüldüğü gibi, toplumda çatışma ve anarşi başlar. Bu ise bir toplumun yokolmasına neden olabilir. İnsanlar kan dökmeyi ve haramları helâl saymayı meşru görmeye başlarlar. Zenginle fakir arasındaki mesafe açıldıkça, zulüm artar ve her çeşidi icra edilmeye başlar. Zulmün artması ve yayılması ise, yıkılışa yaklaşıldığının alâmeti sayılır. Bu tabloya bakıldığında cimriliğin zulmün sebeplerinden biri olduğu ortaya çıkar. Cimrilik kavramının, zulümle bir arada zikredilmesinin böyle bir alâkaya dayandığını söyleyebiliriz.

Zulümden sakınıp kaçınmak ve başkalarını da bu yönde uyarmak görevlerimiz arasındadır. Bu, Allah ve Rasulü'nün emridir. Zulme sebep ve vasıta olmak da aynı şekilde günahdır. Zulüm büyük günahlardandır. Çünkü her zulümde, kulların hakkına tecavüz vardır. Kıyamet günündeki cezası da şiddetli olacaktır. Cimrilikten uzak durmak, sakınıp kaçınmak Müslümanlar için bir görevdir. Zulüm ve cimrilik, haksız yere kan dökmenin, Allah'ın haramlarını helâl saymanın, çeşitli büyük günahların ve dinden sapmaların önde gelen sebeplerindedir.